

# Toegankelijkheid van de stemlokalen in Olst-Wijhe

**Onderzoek door de rekenkamer Olst-Wijhe**

Frank Dieleman, Pieter Goedhart en Marion Wichard

Februari 2026

## Inhoud

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| 1. Inleiding .....                              | 3  |
| 2. Onderzoeksvraag en deelvragen.....           | 3  |
| 3. Deelvraag I .....                            | 3  |
| 3.1. Algemene bevindingen .....                 | 4  |
| 3.2. Bijzondere situatie: stemlokaal Marle..... | 8  |
| 3.3. Conclusies deelvraag I .....               | 8  |
| 3.4. Aanbevelingen deelvraag I .....            | 8  |
| 4. Deelvraag II .....                           | 9  |
| 4.1. Bevindingen .....                          | 9  |
| 4.2. Conclusies deelvraag II.....               | 12 |
| 4.3. Aanbevelingen deelvraag II .....           | 12 |
| 5. Deelvraag III .....                          | 12 |
| 5.1. Conclusies deelvraag III.....              | 13 |
| 5.2. Aanbevelingen deelvraag III .....          | 13 |
| 6. Overige zaken .....                          | 13 |
| 6.1. Formele fout locatie .....                 | 13 |
| 6.2. Hulp bij het stemmen .....                 | 14 |
| 6.3. Diversen .....                             | 15 |
| Bijlage 1 .....                                 | 16 |
| Bijlage 2 .....                                 | 17 |
| Bijlage 3 .....                                 | 20 |
| Bijlage 4 .....                                 | 21 |

## 1. Inleiding

Deze rapportage beschrijft de resultaten van het onderzoek naar de toegankelijkheid van de stemlokalen in de gemeente Olst-Wijhe en de gemeentelijke communicatie daarover.

De Rekenkamer Olst-Wijhe heeft dit onderzoek gedaan in de aanloop naar en op 29 oktober 2025, de dag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Het doel was inzicht te geven in de mate waarin inwoners met een lichamelijke beperking zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen.

Voorafgaand aan het feitelijke onderzoek heeft de rekenkamer een uitgebreid gesprek gehad met de projectleider over de aanpak van de gemeente bij de organisatie van de verkiezingen. Daarbij zijn afspraken gemaakt over het maken van foto's waarop geen herkenbare personen zichtbaar mogen zijn. Ook heeft de projectleider op verzoek van de rekenkamer de voorzitters van de stemlokalen vooraf geïnformeerd over het bezoek van een team van de rekenkamer op de verkiezingsdag.

De rekenkamer dankt de gemeente Olst-Wijhe, de projectleider en stembureauleden voor hun medewerking, en met name de drie vrijwilligers van de Adviesraad Samenleving met wie het praktische deel van het onderzoek is uitgevoerd.

## 2. Onderzoeksvraag en deelvragen

De centrale onderzoeksvraag zoals geformuleerd in het Plan van Aanpak luidt:

**In hoeverre zorgt de gemeente Olst-Wijhe ervoor dat de inwoners met een lichamelijke beperking zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen?**

Deze onderzoeksvraag is uitgewerkt in drie deelvragen:

- I Voldoen de stemlokalen in Olst-Wijhe aan de criteria voor toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking?
- II Verstrekt de gemeente Olst-Wijhe voldoende en juiste informatie over de toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een lichamelijke beperking? Welke kanalen gebruikt zij, is deze afgestemd op de doelgroep?
- III Heeft het college de gemeenteraad voldoende en juist geïnformeerd over de toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een lichamelijke beperking?

## 3. Deelvraag I

De focus lag bij het onderzoek vooral op de eerste deelvraag:

**Voldoen de stemlokalen in Olst-Wijhe aan de criteria voor toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking?**

De beoordeling is uitgevoerd aan de hand van de landelijke criteria van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), die betrekking hebben op drie hoofdthema's: **bereikbaarheid**, **betreedbaarheid** en **bruikbaarheid**.

De bevindingen zijn gebaseerd op observaties in alle stemlokalen binnen de gemeente. Van een aantal geconstateerde afwijkingen is een foto opgenomen in dit rapport. De gebruikte foto's dienen uitsluitend als illustratie van de aandachtspunten voor de volgende verkiezingen.

Tijdens de verkiezingsdag zijn de observaties uitgevoerd door de drie leden van de Rekenkamer, in samenwerking met drie leden van de Adviesraad Samenleving van de gemeente Olst-Wijhe: Karin Koens, Gerda Tijhaar en Alfons Wiegink.

Per locatie hebben de duo's gebruik gemaakt van een gestandaardiseerde checklist die is gebaseerd op de criteria van BZK. Deze checklist bevat vragen over de route naar het gebouw, de toegankelijkheid van de entree en de bruikbaarheid van het stemlokaal zelf voor kiezers met een lichamelijke beperking.



Vlnr: rekenkamerleden Frank Dieleman, Pieter Goedhart en Marion Wichard, en drie leden van de Adviesraad Samenleving Gerda Tijhaar, Karin Koens en Alfons Wiegink.

Het onderzoek had een beschrijvend karakter: er is -afgezien van een lichtmeter en een meetlint- niet gemeten met technische apparatuur, maar vooral gekeken naar de praktische bruikbaarheid. De nadruk lag op het perspectief van de kiezer: kan iemand met een rolstoel, rollator of visuele beperking zelfstandig het stemlokaal bereiken, betreden en gebruiken?

### 3.1. Algemene bevindingen

De meeste stemlokalen in de gemeente Olst-Wijhe voldoen aan de basisvoorwaarden voor toegankelijkheid. De organisatie, en specifiek de projectgroep verkiezingen, heeft duidelijk aandacht besteed aan het onderwerp, en veel locaties zijn goed bereikbaar en herkenbaar. Diverse stemlokalen hadden extra faciliteiten, zoals een kandidatenlijst in braille en/of een verlaagde stembus. Toch zijn er enkele verbeterpunten geconstateerd. Eén stembureau wijkt op meerdere punten af, waarover meer in paragraaf 3.2.

#### 3.1.1. Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van de meeste stemlokalen is goed. Vrijwel overal is een duidelijk bord of vaandel aanwezig waarmee het stemlokaal herkenbaar is vanaf de openbare weg. Bij enkele locaties was de zichtbaarheid echter beperkt, bijvoorbeeld doordat het bord laag stond, in het gebouw zelf stond of gedeeltelijk werd afgedekt door geparkeerde voertuigen.



De markering van de invalidenparkeerplaats is vanuit een auto niet van een afstand te zien.

De aanwezigheid van **gehandicapten-parkeerplaatsen** was wisselend. Bij een aantal locaties waren deze goed gesitueerd en gemarkeerd.

Er waren echter ook voorbeelden waarbij de afstand tot de ingang groter was dan wenselijk waar de bewegwijzering ontbrak dan wel onduidelijk was.

De **looproutes** naar de ingang waren over het algemeen vlak en verhard, al kwamen op enkele plekken obstakels voor, zoals drempels, roosters of losse / hobbelige bestrating.



Hobbelige bestrating, roosters en losliggende takken kunnen de route naar een stemlokaal lastig maken.

of

### 3.1.2. Betreedbaarheid

De meeste entrees zijn voorzien van een toegankelijke deur met voldoende breedte en zonder hoge drempel. Bij een aantal stemlokalen is een drempelhulpmiddel aanwezig, maar deze zijn niet altijd stevig verankerd of voorzien van een antisliplaag. In één geval, waarover meer in paragraaf 3.2, bleek de helling te steil om zelfstandig te kunnen gebruiken.

Ook kwam het voor dat er een aparte ingang voor rolstoel- of rollatorgebruikers was, maar dat dit niet duidelijk was aangegeven bij de entree.

Roosters en losliggende matten zonder antislip moeten ook vermeden worden. Dat was niet overal het geval.

De manoeuvreerruimte bij de ingang en binnen het gebouw is meestal voldoende. Toch zijn er situaties waargenomen waarin meubilair of smalle doorgangen de toegankelijkheid beperkten. Een vaste werkwijze voor het vrijhouden van deze ruimtes zou de toegankelijkheid verder verbeteren.





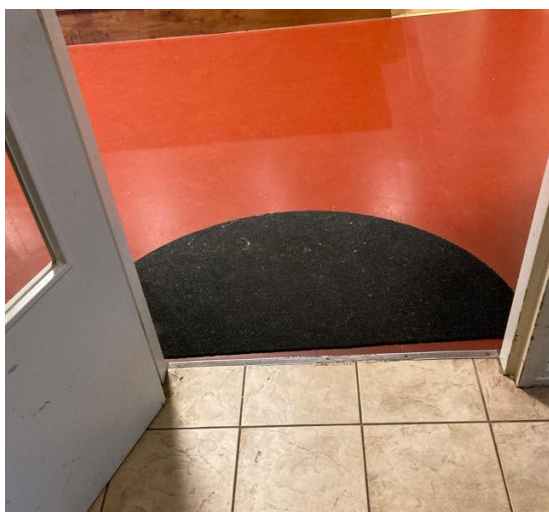
Scheerlijnen maken de toegang voor rollator- of rolstoelgebruikers lastiger.



Een rooster dat niet is afgedekt.



Losliggende matten die niet goed antislip



Een (te) smalle doorgang met een losliggende mat die niet anti-slip is.



Een oprit naar een plateau waar erg weinig manoeuvreer-ruimte is, met het risico om bij het manoeuvreren van het plateau te raken.

### 3.1.3. Bruikbaarheid

Binnen de stemlokalen is de inrichting over het algemeen praktisch en toegankelijk. In de meeste gevallen is er voldoende ruimte om met een rolstoel of scootmobiel te manoeuvreren.

In een van de twee stemlokalen waar een **braille-overzicht** van de kandidatenlijst beschikbaar zou zijn, was dat niet zichtbaar aanwezig. De leden van het stembureau moesten naar dat overzicht zoeken. Uiteindelijk bleek dat wel aanwezig.

Een **loep** en een **QR-code om een tolk of gebarentolk op afstand** te kunnen inschakelen was in alle stemlokalen aanwezig.

De **verlichting** in de stemhokjes is in alle gevallen toereikend. Waar gemeten, bleek de lichtsterkte voldoende om de stembiljetten goed te kunnen lezen. In één stemlokaal bleek de verlichting technisch in orde, maar stond die niet aan.

Een deel van de stembureaus was uitsluitend '**hoog**' ingericht, dus voor personen die staan. Voor personen in een rolstoel moest het bureaublad desgevraagd worden verlaagd. Deze was niet standaard aanwezig.



Aangepast toilet in gebruik als opslagruimte.

Niet alle locaties beschikken over een **aangepast toilet**.

In een aantal gevallen is wel een toilet aanwezig, maar is dat niet geschikt voor rolstoelgebruikers, of is een aangepast toilet wel aanwezig maar niet beschikbaar omdat die wordt gebruikt als opslagruimte.

Dit is een aandachtspunt, met name voor locaties die als 'toegankelijk' worden gecommuniceerd aan kiezers.

Niet in alle stemlokalen beschikken over een **zitplaats** voor bezoekers. Voor een rollatorgebruiker, een bezoeker die met een stok loopt of anderen met verminderde energie kan dat wenselijk zijn als er een wachtrij is.



Een stapel stoelen nodigt niet uit om even te gaan zitten.



### 3.2. Bijzondere situatie: stemlokaal Marle

Een in meerdere opzichten bijzonder stemlokaal is in Marle. Het stemlokaal is in de huiskamer van een woning. Uitgaande van de basisvoorwaarden voor toegankelijkheid voldoet dit stemlokaal op meerdere punten niet aan de criteria.

Tegelijkertijd ziet de rekenkamer ook dat dit stemlokaal een bijzondere maatschappelijke functie vervult in de kleine gemeenschap Marle (*per 01-01-2025: 28 adressen, met in totaal 65 inwoners, van wie ca. 50 stemgerechtigd*).

De locatie is al sinds 1948 in gebruik, de inwoners zijn vertrouwd met de locatie en lijken geen problemen te hebben met de mindere punten qua bereikbaarheid of betreedbaarheid, integendeel: het opkomstpercentage ligt altijd boven de 100%. Oorzaak daarvoor is de bijzondere locatie én het feit dat dit het kleinste stemlokaal van Nederland is, en om die reden in de belangstelling van landelijke media staat.



*Ingang stemlokaal Marle voor rolstoel- en rollatorgebruikers.*

Dit stemlokaal voldoet niet aan de vereisten van betreedbaarheid en bruikbaarheid. De rekenkamer heeft echter begrip voor de maatschappelijke functie en de instandhouding van dit stemlokaal. Daarom is in paragraaf 3.4 een aantal specifiek voor dit stemlokaal bedoelde aanbevelingen opgenomen.

### 3.3. Conclusies deelvraag I

De gemeente Olst-Wijhe heeft de toegankelijkheid van haar stemlokalen behoorlijk goed op orde. Toch er zijn nog enkele praktische verbeterpunten om beter te voldoen aan het VN-verdrag Handicap en de eisen van de Kieswet.

Het algemene beeld is positief: de meeste locaties zijn goed bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar. Tegelijkertijd is er ruimte voor meer uniformiteit en zorgvuldigheid bij de uitvoering, vooral bij tijdelijke maatregelen zoals drempelhulpen, het verwijderen van losse matten, het zorgen voor antislipmatten en het afdekken van roosters.

### 3.4. Aanbevelingen deelvraag I

- + Verbeter de zichtbaarheid van bewegwijzing, vooral bij locaties die niet direct aan een doorgaande weg liggen.
- + Controleer voor elke verkiezing of de gehandicaptenparkeerplaatsen nog goed bereikbaar en duidelijk gemarkeerd zijn.
- + Zorg dat drempelhulpen stabiel, antislip en correct geplaatst zijn.
- + Reserveer binnen de inrichting voldoende ruimte voor rolstoelgebruikers.



- + Zorg dat alle vaste stemlocaties over een toegankelijk (aangepast) toilet beschikken, of communiceer duidelijk wanneer dat niet beschikbaar is.
- + Breid de checklist in het instructieboekje voor de stembureauleden uit met specifieke aandachtspunten, zoals
  - o zorg dat de verlichting werkt
  - o zorg dat middelen zoals een brailleoverzicht onder handbereik zijn
  - o zorg dat de het (aangepaste) toilet ook bruikbaar is
- + Specifiek voor het stemlokaal in Marle:
  - o zorg voor een veilige drempelovergang voor rolstoelgebruikers
  - o zorg voor een obstakel- en onkruidvrije de toegang tot de voordeur
  - o zorg voor een obstakelvrije vloer in de woning
  - o zorg voor meer privacy bij het stemmen, bijvoorbeeld door het plaatsen van een scherm.

## 4. Deelvraag II

Voorafgaand aan de dag der verkiezingen, 29 oktober 2025, heeft de rekenkamer onderzocht welke communicatiekanalen zijn ingezet om de doelgroep te bereiken, m.a.w.:

**Verstrekt de gemeente Olst-Wijhe voldoende en juiste informatie over de toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een lichamelijke beperking? Welke kanalen gebruikt zij, is deze afgestemd op de doelgroep?**

### 4.1. Bevindingen

Voor zover de rekenkamer kan nagaan, zijn de volgende communicatiekanalen gebruikt:

- + **Kandidatenlijsten:** huis-aan-huis verspreid onder alle inwoners van de gemeente Olst-Wijhe.
- + **IJsselberichten:**
  - o digitale nieuwsbrief 22 en 29 oktober
  - o fysieke verspreiding via huis-aan-huisblad op dezelfde datum
  - o publicatie op de site van Olst-Wijhe
- + **Websites:**
  - o Diverse pagina's over de verkiezingen op de website Olst-Wijhe, onder andere een speciale pagina voor kiezers met een beperking
  - o [olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl](http://olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl), waar inwoner op kaartniveau kunnen zien op welk stembureau het druk is. Het geeft tevens informatie over faciliteiten zoals invalidentoilet e.d.
- + **Sociale media:**
  - o Facebook: een bericht met eenzelfde tekst als op de website.

#### 4.1.1. Kandidatenlijst

Op de achterkant van de kandidatenlijst is duidelijk aangegeven welke stemlokalen toegankelijk zijn voor mindervaliden. In paragraaf 3.2 heeft de rekenkamer geconcludeerd dat de toegankelijkheid van het stembureau in Marle niet voldoende is, zodat dit overzicht niet geheel correct is.

| Stemlokalen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                      |   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|---|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>Het adres van het gemeentelijk stembureau (GSB) is Raadhuisplein 1, 8131 BN Wijhe.</li> <li>Alle stemlokalen zijn geopend van 07.30 tot 21.00 uur.</li> <li>Alle stemlokalen met een blokje zijn toegankelijk voor mindervaliden.</li> <li>Let op: als op uw stempas het adres van het stemlokaal bij u in de buurt staat, kan dit tot één dag voor de dag van stemming nog wijzigen. Kijk op de website van de gemeente voor eventuele wijzigingen.</li> </ul> |                                      |   |
| Overzicht stemlokalen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                      |   |
| Gemeentehuis Wijhe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Raadhuisplein 1, 8131 BN Wijhe       | ■ |
| SPOC-park Wijhe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | De Lange Slagen 29, 8131 DP Wijhe    | ■ |
| Het Weijendaal                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Slotpark 1, 8131 DW Wijhe            | ■ |
| Dorpshuis Herxen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Herxen 1, 8131 PC Wijhe              | ■ |
| Buurthuis Elshof                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Elshof 19a, 8131 PC Wijhe            | ■ |
| Gemeenschapshuis "Pinokkio"                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Boerhaar 17, 8131 ST Wijhe           | ■ |
| Verenigingsgebouw "De Bastiaan"                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Kerkplein 3, 8121 BM Olst            | ■ |
| Overzicht stemlokalen vervolg                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                      |   |
| Averbergen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Averbergen 1, 8121 CA Olst           | ■ |
| Holstohus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Jan Schamhartstraat 5, 8121 CM Olst  | ■ |
| Horecahuis                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Boskamp 24, 8121 CX Olst             | ■ |
| Buurthuis Den Nul                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Holstweg 29, 8121 EJ Olst            | ■ |
| Het Wapen van Wesepe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Ds. E. Kreikenlaan 8, 8124 AP Wesepe | ■ |
| Dorpshuis "De Bongerd"                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Kerklaan 22, 8196 KW Welsum          | ■ |
| "Westhoff"                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Marledijk 2, 8198 KP Marle (OV)      | ■ |

#### 4.1.2. IJsselberichten

In de IJsselberichten, verschenen op 22 en 29 oktober, is informatie opgenomen over de komende Tweede Kamerverkiezingen. Omdat de verkiezingen op 29 oktober plaatsvinden, is het de vraag of publicatie op diezelfde datum nog heel zinvol is.

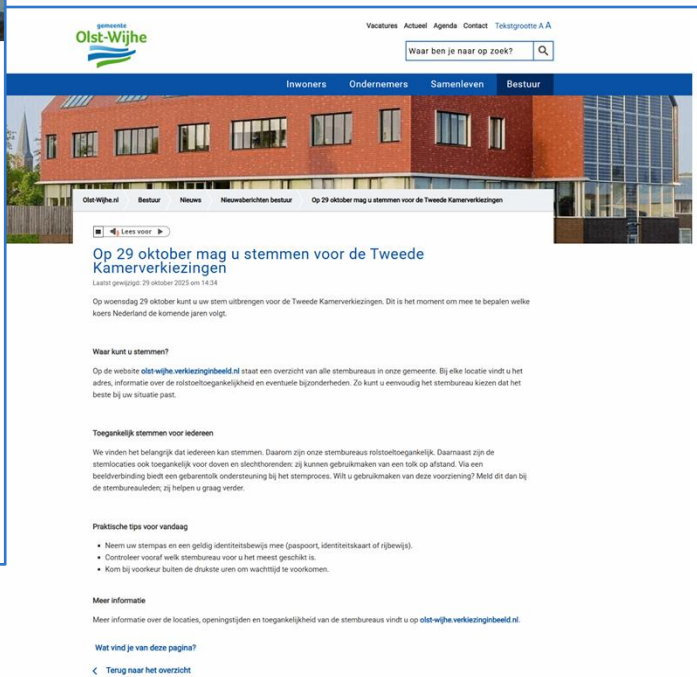
#### 4.1.3. Webpagina's

De gemeentelijke website bevat een heel heldere overzichtspagina. Bij het zoeken op 'stemmen' of 'verkiezing' komt deze echter niet naar voren.

<https://www.olst-wijhe.nl/allesoverstemmen-tweedekamerverkiezingen>



<https://www.olst-wijhe.nl/bestuur/nieuws/nieuwsberichten/2025/10/29/op-29-oktober-mag-u-stemmen-voor-de-tweede-kamerverkiezingen>



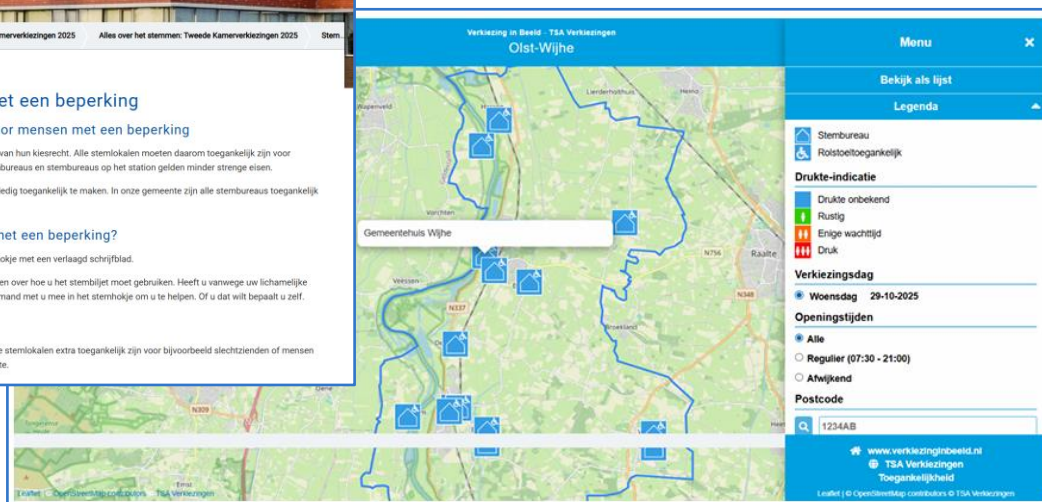
Op de informatiepagina voor kiezers met een beperking staat niet dat er voor slechtzienden op twee stembureaus een kandidatenlijst in braille beschikbaar is. Dit staat wel op [olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl](https://olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl).

Op [olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl](https://olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl) staat dat Marle rolstoeltoegankelijk is en een gehandicapententoilet heeft. Deze informatie strookt niet helemaal met de feitelijke situatie.

<https://www.olst-wijhe.nl/wiemaagstemmen-tweedekamerverkiezingen>



<https://olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl/>



#### 4.1.4. Sociale media



#### 4.2. Conclusies deelvraag II

Er is heel veel informatie beschikbaar, maar niet alles is even vanzelfsprekend vindbaar. De vraag is ook of alle informatie de kiezers in met name de doelgroep 'kiezers met een beperking' ook -tijdig- bereikt.

Ook blijkt niet alle informatie over toegankelijkheid op [olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl](http://olst-wijhe.verkiezinginbeeld.nl) en op de achterkant van de kandidatenlijst correct te zijn.

#### 4.3. Aanbevelingen deelvraag II

- + Zorg voor tijdigheid van de beschikbare informatie.
- + Vermeld in de algemene communicatie expliciet dat er stembureaus zijn waar voor slechtzienden een kandidatenlijst in braille beschikbaar is.
- + Verwijs in de algemene communicatie specifiek naar de webpagina voor kiezers met een beperking.
- + Richt de website zo in dat zoekwoorden als *stemmen* of *verkiezing* de meest relevante informatie bovenin de zoekresultaten opleveren.

### 5. Deelvraag III

**Heeft het college de gemeenteraad voldoende en juist geïnformeerd over de toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een lichamelijke beperking?**



Conform artikel J4 van de Kieswet is de rol van de raad bij de procedures rond de verkiezingen beperkt. Het is de **taak van burgemeester en wethouders** om de verkiezingen te organiseren. In artikel J4 is expliciet opgenomen dat het college zorgt dat alle in de gemeente aangewezen stemlokalen zodanig zijn gelegen en zo zijn ingericht en uitgerust dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen.

De **raad heeft wel een informatiepositie**: als stembureaus niet geschikt zijn voor kiezers met een lichamelijke beperking, moet het college de gemeenteraad informeren waarom daaraan niet wordt voldaan.

De **raad heeft het onderwerp geagendeerd** met een motie in 2019 en kenbaar gemaakt dat het onderwerp de Raad ter harte gaat. Hierop heeft het college volgens het verslag van de collegevergadering van 06-05-2025 gereageerd met een raadsinformatiebrief (zie bijlage 1).

De rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen dat deze raadsinformatiebrief ook is ontvangen door de raad.

## 5.1. Conclusies deelvraag III

Beoogd was dat alle stembureaus geschikt zouden zijn voor kiezers met een lichamelijke beperking. Er was op dit punt dus geen formele reden om de raad te informeren. Dat dit in het onderzoek van de rekenkamer niet geheel het geval is, doet daar niet aan af.

De rekenkamer heeft geen duidelijkheid over de vraag of de raad wel of niet actief is geïnformeerd naar aanleiding van de motie uit 2019, en kan dus ook niet concluderen dat het college op dit punt heeft voldaan aan zijn informatieplicht.

## 5.2. Aanbevelingen deelvraag III

- + Zorg dat de aan de raad verschaft informatie vindbaar is.
- + Zorg dat de raad alsnog actief geïnformeerd wordt over de raadsinformatiebrief.

## 6. Overige zaken

De rekenkamer heeft een aantal constatering gedaan die buiten de scope van dit onderzoek vallen, maar die zij wel graag wil overbrengen aan het college en de raad.

### 6.1. Formele fout locatie

Op 24 juni 2025 heeft het college een besluit genomen inzake de locaties van de stemlokalen, zoals verplicht op grond van de artikelen E3, E4 en J4 van de Kieswet (zie bijlage 3)

Het onderliggende document is de adviesnota zaaknummer 26966-2025 d.d. 16 juni 2025 (zie bijlage 2).

### **6.1.1. Geconstateerde afwijking**

Tijdens de feitelijke uitvoering van het onderzoek naar de toegankelijkheid van de stemlokalen stuitte de rekenkamer op een afwijking tussen enerzijds het collegebesluit tot aanwijzing van de locaties en anderzijds de feitelijke locatie van een van de stemlokalen. De feitelijke locatie was niet de Logtenberg op de Boerhaar (Boerhaar 16) maar Gemeenschapshuis Pinokkio (Boerhaar 17).

Formeel is dit geen onderdeel van het onderzoek naar de toegankelijkheid. De rekenkamer kan dit feit echter niet negeren. De vraag hierbij is of er sprake is van een essentiële formele fout die juridische gevolgen heeft. Voor een stemlokaal dat niet formeel is aangewezen door het college geldt immers dat de noodzakelijke formele besluiten ontbreken om het betreffende stembureau en locatie rechtsgeldig te laten functioneren.

### **6.1.2. Conclusie**

De klaarblijkelijke vergissing moet formeel worden gezien als een bestuurlijke en juridische fout die de rechtmatigheid van de verkiezingen betreft. Na overleg met de Kiesraad is de conclusie van de rekenkamer dat niet is gebleken dat deze ‘locatieverwisseling’ veel verwarring heeft gegeven, of dat kiezers daardoor hun stem niet hebben kunnen uitbrengen. Ongeldigheid van de verkiezingen is in dit geval niet snel aan de orde. Omdat dit punt geen onderdeel uitmaakt van het onderzoek van de rekenkamer, beperkt de rekenkamer zich tot het opnemen van enkele aanbevelingen.

### **6.1.3. Aanbeveling**

Neem ter voorkoming van herhaling structurele maatregelen om de juistheid en volledigheid van de stembureaus vast te stellen en te communiceren.

## **6.2. Hulp bij het stemmen**

Een tweede punt is dat er een groep kiezers is die andere dan puur fysieke belemmeringen ervaart bij het uitbrengen van hun stem. Denk aan personen met een (lichte) verstandelijke beperking, een stoornis in het autisme-spectrum of andere belemmeringen op geestelijk vlak. Er mag nu niet iemand mee het stemhokje in om te helpen. In dat geval kan een machtiging worden verleend. Zo nodig kan ter plaatse een machtiging worden verleend aan de begeleider van betrokkene of aan een van de leden van het stembureau.

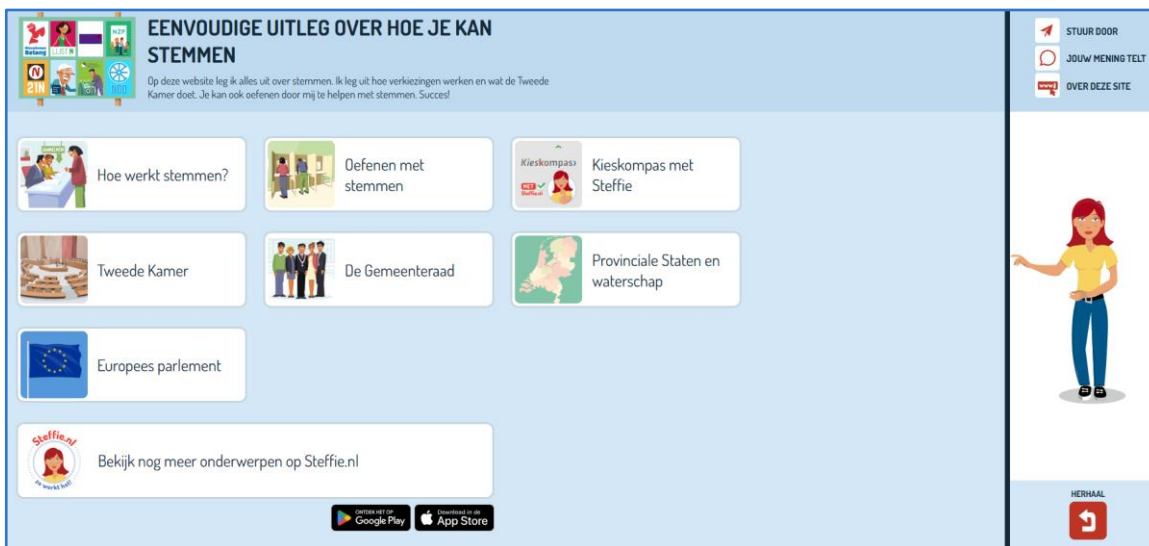
De rekenkamer vindt overigens dat het uitgangspunt moet zijn dat in principe elke stemgerechtigde de mogelijkheid moet hebben om zelf zijn of haar stem uit te brengen. Landelijk wordt gewerkt aan een wetsvoorstel dat hulp bij stemmen anders dan bij puur fysieke belemmeringen mogelijk maakt, maar het is niet duidelijk wanneer de regeling van kracht wordt.

Het college heeft naar aanleiding van de motie uit 2019 (zie paragraaf 5 en bijlage 1) op 06-05-2025 het standpunt ingenomen dat de gemeente zich dient te houden aan de landelijke wettelijke regelingen en niet op de nieuwe wettelijke regeling vooruit kan lopen.

### 6.2.1. Aanbevelingen

De rekenkamer adviseert het college het volgende:

- + Informeer de stembureauleden dat zij in voorkomende gevallen ter plaatse als gemachtigde kunnen optreden, uiteraard binnen de regels inzake het aantal machtigingen zoals dat voor iedereen geldt;
- + Communiceer breder dat er voor bedoelde doelgroepen hulpmiddelen zijn zoals ook <https://www.hoewerktstemmen.nl/nl>, een site die ook wordt genoemd op de eigen webpagina <https://www.olst-wijhe.nl/wiemagstemmen-tweedekamerverkiezingen>.



### 6.3. Diversen

Een praktische zaken buiten de scope van het onderzoek die wellicht te overwegen zijn bij de organisatie van de volgende verkiezingen:

- + **Aantal stemhokjes:** op één stemlocatie waren er twee stemhokjes; bij voorgaande verkiezingen waren dat er drie. Een van de stembureauleden constateerde dat het aantal van drie een soepeler verloop oplevert, en men zou graag zien dat er de volgende keer weer drie stemhokjes beschikbaar zouden zijn.
- + **Host:** er werd hier en daar gerefereerd aan ervaringen elders inzake de inzet van een host: iemand die -anders dan vanachter de tafel waar de stembureauleden zitten- rondloopt en beschikbaar is om stemmers op weg te helpen en vragen te beantwoorden. Zeker bij degenen die voor het eerst gaan stemmen kan dit een positieve stemervaring opleveren.
- + **Stemformulier:** iets waar de gemeente niets aan kan verhelpen, is de onoverzichtelijkheid en vanwege de omvang moeilijke hanteerbaarheid van het stemformulier. De rekenkamer kan slechts de hoop uitspreken dat er landelijk een betere methode komt om een stem te kunnen uitbrengen.

## Bijlage 1

Reactie College d.d. 06-05-2025 op motie uit 2019 inzake de mogelijkheid om hulp bij het stemmen te verlenen aan wie dat -anders dan om fysieke redenen- niet zelfstandig kan doen.



**ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders**

**Openbare besluitenlijst**

Zaaknummer: 17456-2025

|                    |                                |
|--------------------|--------------------------------|
| Medewerker         | : Maaïke Schild                |
| Team               | : Publiekszaken                |
| Datum              | : 1 april 2025                 |
| Portefeuillehouder | : burgemeester Sietske Poepjes |

|                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>BIJLAGEN:</b><br><input checked="" type="checkbox"/> Raadsinformatiebrief           |
| <b>AFSTEMMING MET</b>                                                                  |
| <input checked="" type="checkbox"/> Openbaar<br><input type="checkbox"/> Vertrouwelijk |
| <b>ONDERWERP</b><br>Raadsinformatiebrief Verkiezingen Motie 2019                       |

**BESLUIT burgemeester en wethouders**

1. In te stemmen met de raadsinformatiebrief verkiezingen en deze te plaatsen op de lijst ingekomen stukken van de gemeenteraad.

**SAMENVATTING**

Op 30 september 2019, heeft de raad een motie aangenomen, waarin zij het college vragen een oproep te doen aan het ministerie van BZK om ondersteuning in het stemhokje mogelijk te maken voor mensen die dat niet zelfstandig kunnen doen. Daaropvolgend, is er contact geweest met het ministerie van BZK. In de raadsbrief stelt het college de raad op de hoogte van de actuele ontwikkelingen.

Momenteel, anno 2025, is er een wetsvoorstel in voorbereiding dat het mogelijk maakt dat iedereen die hulp in het stemhokje nodig heeft die hulp kan krijgen. Uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat iedereen die bijstand in het stemhokje wil ontvangen, door een hiertoe getraind stembureau lid wordt geholpen.

De gemeente Olst-Wijhe blijft op de hoogte van de landelijke ontwikkelingen. Op dit moment gelden echter nog steeds de wettelijke beperkingen die persoonlijke assistentie in het stemhokje belemmeren, tenzij sprake is van een fysieke belemmering waarvoor een uitzondering geldt. Wel zetten wij in op voorlichting en toegankelijke stembureaus, zodat mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk kunnen stemmen.

1



## Bijlage 2

Adviesnota 16-06-2025 voor B&W



### ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders

Openbare besluitenlijst

Zaaknummer: 26966-2025

|                   |   |                                                   |
|-------------------|---|---------------------------------------------------|
| Medewerker        | : | Annie van Binsbergen (projectleider verkiezingen) |
| Team              | : | Publiekszaken                                     |
| Datum             | : | 16 juni 2025                                      |
| Portefuillehouder | : | Burgemeester S. Poepjes                           |

|                                                                                                                      |                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <b>BIJLAGEN:</b>                                                                                                     |                                                                |
| <input checked="" type="checkbox"/>                                                                                  | geen                                                           |
| AFSTEMMING MET à Maaïke Schild als opdrachtgever voor de projectleider verkiezingen en Burgemeester Sietske Poepjes. |                                                                |
| <input checked="" type="checkbox"/>                                                                                  | Actief openbaar                                                |
| <input type="checkbox"/>                                                                                             | Niet actief openbaar                                           |
| <input type="checkbox"/>                                                                                             | Actief openbaar, eerst contact met steller van deze adviesnota |
| <b>ONDERWERP</b>                                                                                                     |                                                                |
| Verkiezingen voor de Tweede Kamer op 29 oktober 2025.                                                                |                                                                |

#### BESLUIT burgemeester en wethouders:

1. de stemlocaties vast te stellen zoals genoemd in deze adviesnota;
2. de bezetting van de stembureaus ter uitvoering op te dragen aan de teamleider Publiekszaken;
3. de Teamleider Publiekszaken te mandateren voor het nemen van uitvoeringsbesluiten rond de verkiezingen;
4. te kiezen voor optie 2 (centrale stemopneming op de dag na de verkiezingen) voor het vaststellen van de verkiezingsuitslag.

#### SAMENVATTING

Op woensdag 29 oktober zijn de Tweede Kamer verkiezingen, een gevolg van de val van ons kabinet. Om uitvoering te geven aan deze verkiezingen, heeft het college van B&W besluiten genomen over de stemlocaties, de bezetting, mandatering en het centraal tellen.



## INLEIDING

Op woensdag 29 oktober 2025 zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer. De gemeente Olst-Wijhe valt geheel in de provincie Overijssel. Het college van B&W moet besluiten nemen over drie onderwerpen, te weten:

- De vaststelling van de stemlocaties
- De bezetting van de stembureaus
- De wijze van het tellen van de verkiezingsuitslag

### *Vaststelling van de stemlocaties*

Binnen de gemeente Olst-Wijhe zijn er voor deze verkiezingen 14 stembureaus.

Nog steeds is er een groeiende behoefte om nog beter in te spelen op de wensen rond toegankelijkheid van de stembureaus. In onze gemeente zijn alle stembureaus toegankelijk voor mindervaliden. Mede vanwege initiatieven vanuit de landelijke overheid en belangverenigingen heeft de projectgroep de ambitie om op twee locaties de toegankelijkheid nog verder te vergroten. Aan het college wordt voorgesteld deze ambitie over te nemen. In het gemeentehuis en in het Holstohus worden voorzieningen aangebracht voor blinden en slechtzienden.

Aan het college van B&W wordt voorgesteld de volgende stembureaus in te stellen.

| Naam                            | Adres                 | Plaats |
|---------------------------------|-----------------------|--------|
| 'Westhoff'                      | Marledijk 2           | Marle  |
| Verenigingsgebouw "De Bastiaan" | Kerkplein 3           | Olst   |
| Eetcafé Boskamp                 | Boskamp 24            | Olst   |
| Buurthuis Den Nul               | Holstweg 29           | Olst   |
| Averbergen                      | Averbergen 1          | Olst   |
| Holstohus M                     | Jan Schamhartstraat 5 | Olst   |
| Dorpshuis "De Bongerd"          | Kerklaan 22           | Welsum |
| Het Wapen van Wesepe            | Ds. E. Kreikenlaan 8  | Wesepe |
| Gemeentehuis Wijhe M            | Raadhuisplein 1       | Wijhe  |
| SPOC-park Wijhe                 | de Lange Slagen 29    | Wijhe  |
| Logtenberg op de Boerhaar       | Boerhaar 16           | Wijhe  |
| Buurthuis Elshof                | Elshof 19a            | Wijhe  |
| Dorpshuis Herxen                | Herxen 1              | Wijhe  |
| Het Weijendaal                  | Slotpark 1            | Wijhe  |

### *Bezetting van de stembureaus*

De gemeente heeft een bestand met circa 350 mensen die lid van een stembureau kunnen zijn. Uit dit bestand worden voorzitters en leden geselecteerd. De indeling is een kwestie van beschikbaarheid en afhankelijk van individuele omstandigheden. Ook zullen door ziekte of andere omstandigheden wijzigingen kunnen optreden ten opzichte van de vastgestelde indeling. Daarin moet ruimte zijn om direct te kunnen schakelen en aanpassingen te doen en dit kan niet op voorhand door B&W worden vastgesteld. In de praktijk worden altijd indelingen gemaakt door de uitvoerende medewerkers die worden geacht in opdracht van het college te werken.

### *Mandateren teamleider Publiekszaken*

Het zelf, namens het college, nemen van besluiten kan ook worden geformaliseerd.

Het voorstel is dan ook om de teamleider Publiekszaken te mandateren om zelfstandig uitvoerende besluiten te nemen rond de verkiezingen.

### *Wijze van het tellen van de verkiezingsuitslag*

Pet 1 januari 2023 is de Kieswet op een aantal onderdelen gewijzigd. Deze wijzigingen worden door of namens de teamleider Publiekszaken uitgevoerd en verwerkt. Op één punt is een expliciet besluit van het



college nodig en dat betreft de wijze van het tellen van de uitslag, formeel gezegd de stemopneming. Tot voor kort gold de al jaren gebruikelijke manier van tellen, waarbij de stembureaus direct na het sluiten van de stembus de stemmen tellen. Bijna tien jaar gold daarnaast de mogelijkheid deel te nemen aan het experiment van centrale stemopneming. Daarbij worden de stemmen op lijstniveau door de gewone stembureaus geteld en de dag erna wordt de uitslag op kandidaat niveau geteld door een gemeentelijk stembureau. Aan dat experiment van centraal tellen heeft Olst-Wijhe de laatste jaren ook deelgenomen. Deze manier van tellen is nu in de wet opgenomen en is optie 2 van de mogelijkheden.

Voorgesteld wordt te kiezen voor een centrale stemopneming op donderdag 30 oktober 2025. Dit in verband met de belasting vrijwilligers en bevordering van de nauwkeurigheid. In het verlengde daarvan wordt voorgesteld daarvoor een gemeentelijk stembureau (GSB) in te stellen met 7 leden. De teamleider Publiekszaken zal namens het college hiervoor de voorzitter en 6 leden aanwijzen. Tevens zal een voorzitter van het GSB beoogd worden.

#### **BEOOGD RESULTAAT**

Uitvoering geven aan de Tweede Kamerverkiezingen en 14 stemlocaties plus een GSB in Olst-Wijhe aan te wijzen inclusief bezetting ervan. Ook wordt beoogd de werkwijze van centraal tellen in te stellen. Tevens wordt de praktische uitvoering van de verkiezingen aan de teamleider Publiekszaken overgelaten.

#### **KADER**

De basis voor de verkiezingen en de voorgestelde besluiten is de Kieswet. Deze is op diverse onderdelen per 1 januari 2023 gewijzigd. De huidige voorstellen zijn in lijn met de wet en de gebruikelijke manier van werken als het gaat om de verkiezingen. Feitelijk gaat het dus om voortzetting van de bestaande manier van werken, aangepast aan de nieuwe wet- en regelgeving en met praktische keuzes rond uitvoering.

#### **ARGUMENTEN**

- De organisatie van de verkiezingen is geen keuze, dit is een autonome ontwikkeling
- Streven naar een zo hoog mogelijke opkomst en het stemmen toegankelijk houden/maken voor inwoners die minder mobiel zijn (zoals de inwoners van de verzorgingshuizen)
- Streven naar een zo hoog mogelijke opkomst door spreiding van stembureaus binnen de gemeente

#### **DRAAGVLAK**

De voorstellen worden ondersteund door de projectgroep verkiezingen. Wat de toegankelijkheid betreft is het met de extra voorzieningen in het gemeentehuis en het Holstohuis ook nog beter in lijn met wensen vanuit de landelijke overheid en belangengroepen voor mindervaliden.

#### **DUURZAAMHEID**

N.v.t.

#### **RISICO'S (financieel/juridisch)**

N.v.t.

#### **FINANCIËLE CONSEQUENTIES**

De verkiezingen op 29 oktober 2025 zijn onvoorzien en hiervoor is geen budget opgenomen in de begroting 2025. Momenteel wordt er hard gewerkt aan een projectbegroting. De financiële consequenties zullen via een separaat collegevoorstel aan het college worden voorgelegd.

#### **AANPAK/UITVOERING**

Gezien het korte tijdsbestek waarin de verkiezingen moeten worden georganiseerd is er reeds gestart met de voorbereidingen. Het dan ook noodzakelijk, voor een goed verloop van de tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober, dat het college vooruitlopend op de projectbegroting beslist over de in dit voorstel opgenomen adviespunten. De projectleider verkiezingen zal samen met de leden van de projectgroep uitvoering geven aan de genomen besluiten. Dat gebeurt in goed overleg met de teamleider Publiekszaken.

## Bijlage 3

Uittreksel uit het B&W-besluit d.d. 24-06-2025 zoals extern gecommuniceerd via de Nieuwsbrief B&W besluiten d.d. 30-06-2025.



### B&W besluiten 24-06-2025

Bekijk de B&W besluiten van 24 juni 2025.

Wil je graag de agendastukken inzien? Klik dan onderaan in de mail op 'Volledig artikel'.

### B&W besluiten 24-06-2025

[.....]

## 5. Verkiezingen voor de Tweede Kamer op 29 oktober 2025

### BESLUIT:

1. de stemlocaties vast te stellen zoals genoemd in deze adviesnota;
2. de bezetting van de stembureaus ter uitvoering op te dragen aan de teamleider Publiekszaken;
3. de Teamleider Publiekszaken te mandateren voor het nemen van uitvoeringsbesluiten rond de verkiezingen;
4. te kiezen voor optie 2 (centrale stemopneming op de dag na de verkiezingen) voor het vaststellen van de verkiezingsuitslag.

### SAMENVATTING

Op woensdag 29 oktober zijn de Tweede Kamer verkiezingen, een gevolg van de val van ons kabinet. Om uitvoering te geven aan deze verkiezingen, heeft het college van B&W besluiten genomen over de stemlocaties, de bezetting, mandatering en het centraal tellen.